

การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน*

A STUDY OF THAI LITERATURE ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS
BASED ON READER-RESPONSE THEORY

จุฬาลักษณ์ คชาชัย (JulaluxKachachai)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Designs) มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย
การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มี
ต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3/1 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2557 จำนวน 38 คนได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนวรรณคดีไทย และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
วรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการ
ตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียน ($\bar{x}=31.92, S.D.=5.48$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}=25.34, S.D.= 4.82$) อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชา
หลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2557 เรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

This article is a part of the study for the Degree Master of Education Program in Teaching Thai Language,
Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University, Academic Year 2014 on A Study
of Thai Literature Achievement of Mathayomsuksa 3 Students Based on Reader-Response Theory.

**นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ. ดร. บุษบาบัวสมบุญ
ผศ. ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และ อ. ดร. อุบลวรรณ ส่งเสริม

Graduate student, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Thesis Advisor Asst. Prof.
BusabaBuasomboon, Ph.D., Asst. Prof. Chaiyos Paiwithayasiritham, Ed.D., and Ubonwan Songserm, Ph.D.

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x}= 4.36, S.D.= 0.66$)

Abstract

The purpose of pre experimental designs were to 1) compare Thai literature achievement of mathayomsuksa 3 students before and after being taught by the reader-response theory 2) investigate the opinions of mathayomsuksa 3 students towards reader-response theory. The sample of this research were 38 mathayomsuksa 3/1 students of Watnangsao school, Kratumban, SamutSakhon province in the first semester of the academic year 2014.

The research instruments were lesson plans, pre-and post-achievement tests, and questionnaires on student' opinions towards reader-response theory. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test dependent.

The results of this research were:

1. Thai literature achievement of mathayomsuksa 3 students after being taught by the reader-response theory, ($\bar{x}=31.92, S.D.=5.48$) were higher than the achievement scores before using reader-response theory ($\bar{x}=25.34, S.D.=4.82$). The scores were significantly at the 0.05 level.

2. The opinions of mathayomsuksa 3 students towards reader-response theory were highly positive ($\bar{x}= 4.36, S.D.= 0.66$)

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 ความว่าภาษานั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศ มีภาษาของตนเอง แต่ว่าเขาก็ไม่ค่อยแข็งแรง เขาพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคงเรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้(สมาคมครูภาษาไทย, 2544: 6)

จากพระราชดำรัสข้างต้นจะเห็นว่านอกจากภาษาจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารแล้วภาษาไทยยังสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบของวรรณคดี โดยมีการใช้ถ้อยคำที่กวีเลือกสรรแล้ววรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าทางด้านอารมณ์ ก่อให้เกิดสุนทรียภาพในจิตใจและมีคุณค่าทางด้านสติปัญญา ที่กล่าวว่าวรรณคดีถือเป็นศิลปะที่ให้คุณค่าทางด้านอารมณ์ และก่อให้เกิดสุนทรียภาพในจิตใจนั้น เนื่องจาก ผู้แต่ง

วรรณคดีได้เลือกสรรถ้อยคำอันเกิดจากอารมณ์สะท้อนใจ ได้แก่ รัก โลภ โกรธ หลง สนุกสนาน โศกเศร้า ฯลฯ มาร้อยเรียงในงานประพันธ์ ภาษาที่ใช้ในการแต่งวรรณคดีจึงต่างจากภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันตรงที่ว่า ภาษาวรรณคดีเป็นภาษาที่กระทบฝั่งใจทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความสะท้อนอารมณ์และเป็นภาษาที่ผู้ประพันธ์ได้ตั้งใจคัดเลือกเป็นพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงในจิตใจด้วย กล่าวคือ เกิดความรู้สึกความคิด อารมณ์ หรือเห็นภาพอย่างที่ต้องการให้ผู้รับรู้รู้สึกหรือเห็น ทั้งนี้โดยแฝงเล็งเรื่องสุนทรียลักษณ์ทางภาษา เมื่อผู้อ่านได้อ่านวรรณคดี วรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ย่อมเกิดความซาบซึ้งกับความงดงามทางภาษาที่ผู้แต่งสร้างขึ้น โดยที่วรรณคดีเป็นสิ่งที่นำความงามและความละเอียดอ่อนมาสู่ชีวิตและจิตใจมิใช่เพราะว่าวรรณคดีสร้างโลกแห่งความฝันให้แก่ผู้ที่ต้องการจะหนีจากชีวิต แต่วรรณคดีช่วยให้เรามองเห็นความงามและความประณีตที่แฝงอยู่ในสิ่งทั้งหลายในชีวิต วรรณคดีที่เป็นวรรณศิลป์สามารถยกระดับจิตใจเราให้สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้เราจึงจำเป็นต้องศึกษาวรรณคดีในฐานะที่เป็นศิลป์(ชตฺสฺณี สินธุสิงห์, 2532: 65; วิภา กงกชนันท์, 2533: 4)

นอกจากวรรณคดีจะมีคุณค่าทางด้านอารมณ์แล้ววรรณคดียังมีคุณค่าทางด้านสติปัญญาอีกด้วย เนื่องจากสุนทรียภาพจากถ้อยคำที่ทำให้รู้สึกถึงรสแห่งความไพเราะงดงาม รสแห่งความรัก รสแห่งความโกรธแค้นและรสแห่งความเศร้านั้น เป็นสิ่งที่กวีสะท้อนออกมาจากอารมณ์ของความเป็นมนุษย์ปุถุชนเรื่องราวในวรรณคดีจึงเป็นเรื่องราวจากชีวิตมนุษย์ พฤติกรรมของตัวละครซึ่งก็คือพฤติกรรมของมนุษย์ ผลของการกระทำอันเกิดจากความรัก โลภ โกรธ หลงก็แสดงให้เห็นในวรรณคดี เรื่องราวในวรรณคดีจึงเป็นตัวอย่างชีวิตให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์(2523: 3)ได้กล่าวไว้ว่า“วรรณคดีให้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆที่กว้างทอดไว้อย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ยังให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ให้หยั่งเห็นแก่นแท้ของชีวิต เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และยังเป็นกระจกเงาบานใหญ่สะท้อนภาพสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย” ดังนั้นวรรณคดีจึงไม่ได้เป็นเพียงโลกสมมติ แต่มีบริบททางสังคมรองรับ ผู้ศึกษาวรรณคดีจึงสามารถประยุกต์ข้อคิดจากการอ่านวรรณคดีมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

ด้วยเหตุที่วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ถ่ายทอดภาพชีวิตและสังคม แสดงให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมอุดมคติ ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ถึงแม้ว่าวรรณคดีจะไม่ใช่ตำราทางประวัติศาสตร์ แต่เรื่องราวในวรรณคดีก็ได้สอดแทรกค่านิยมความรู้สึกรู้สึกนึกคิดผ่านตัวละครซึ่งเป็นตัวแทนของคนในยุคสมัยนั้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นธรรมชาติของมนุษย์และเข้าใจสังคมวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในชาติ วรรณคดีจึงเป็นมรดกอันมีค่า ชาติใดที่มีความเจริญย่อมมีวรรณคดีประจำชาติไว้ขัดเกลาจิตใจของคนในชาติให้ประณีตอ่อนโยน (ชตฺสฺณี สินธุสิงห์, 2532: 75; สิทธา พินิจภูวดล, 2515: 3)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าวรรณคดีมีคุณค่าหลายประการ ทั้งด้านความไพเราะงดงามจากภาษาที่คัดสรรคำนำมาร้อยเรียงอย่างประณีต หรือที่เรียกว่าวรรณศิลป์ ซึ่งได้ช่วยกล่อมเกลาให้ผู้อ่านวรรณคดีเกิดความละเอียดอ่อนทางอารมณ์นอกจากนี้ยังมีคุณค่าทางสติปัญญาเนื่องจากการศึกษาวรรณคดีเป็นการเรียนรู้เรื่องราวของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจความเป็นธรรมชาติของมนุษย์และเข้าใจสังคมวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในชาติอย่างละเอียดลออยิ่งไปกว่าที่บันทึกไว้ในวิชาประวัติศาสตร์รวมทั้งสามารถนำแง่คิดคติสอนใจที่ได้จากการศึกษาวรรณคดีมาเป็นประโยชน์แก่ชีวิต ในฐานะประสบการณ์โดยอ้อมได้

ด้วยเหตุที่วรรณคดีเป็นสิ่งที่รวบรวมความเจริญทางสังคมและวัฒนธรรมและเป็นสิ่งที่ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดเนื้อหาของ การศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมไว้คือ วิเคราะห์วรรณคดีวรรณกรรมเพื่อหาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงาน ประพันธ์และเพื่อความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็กเพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงามของภาษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดไว้ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมและกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนต้อง เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

อย่างไรก็ตามแม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551จะให้ความสำคัญกับวรรณคดีและวรรณกรรม แต่การเรียนการสอนวรรณคดีก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อรรถคดี ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของวรรณคดี ขาดความกระตือรือร้นในการสอนและการปรับปรุงวิธีสอน ไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยให้น่าสนใจสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตในปัจจุบันของนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของการเรียนเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร ครูมักจะเป็นผู้นำความคิดของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดของตนเองน้อยและมุ่งสอนอ่านเอาเรื่องให้ได้ตามเนื้อหาหลักสูตรเท่านั้น (ยุธฉัตร บุญสนิท, 2544: 57; ศรีวิไล ดอกจันทร์, 2529: 34; สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์พรรย์, 2522: 9; สุจริตเพียรชอบ, 2536: 25)

จากสาเหตุที่เกิดจากตัวครูดังกล่าวข้างต้นนั้น ส่งผลทำให้นักเรียนขาดความสนใจและขาดการฝึกนิสัยในการอ่านที่ดี พื้นฐานเรื่องคำศัพท์ไม่กว้าง โดยเฉพาะศัพท์ทางวรรณคดี และนักเรียนมีประสบการณ์น้อย จึงเป็นเรื่องยากที่จะเข้าถึงวรรณคดีและเห็นว่าวรรณคดีเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนวรรณคดี อีกทั้งนักเรียนในปัจจุบันไม่มีความรักวรรณคดีไทยเหมือนคนในอดีต ทำให้ไม่สนใจที่จะเรียนวรรณคดีไทย ทำให้นักเรียนรู้จักวรรณคดีเฉพาะในหนังสือแบบเรียน ไม่ได้เลือกอ่านเพราะความชื่นชอบวรรณคดีเหมือนคนในสมัยก่อน เมื่อถูกบังคับให้ท่องคำศัพท์และจดจำคำประพันธ์ นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถเข้าถึงความไพเราะของคำประพันธ์ หรือเรื่องราวที่น่าติดตามได้ เมื่อสอบเสร็จแล้วก็ลืมเลือนไปโดยไม่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (ชลธิรา กลัดอยู่, 2517: 157; ประภาศรี สีหอำไพ, 2524: 350; แม้นมาศ ชวลิต, 2537: 97-98)

การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนวรรณคดีน้อยลงดังกล่าว ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาภาษาไทย ระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2556 ที่จัดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีผู้เข้าสอบจำนวนทั้งสิ้น 680,652 คน พบว่ามาตรฐานการเรียนรู้ ท 5.1 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้ค่าเฉลี่ย 34.94 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์การผ่านครึ่ง คือ 50 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557) ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยในสาระวรรณคดีและวรรณกรรมเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) รายวิชาภาษาไทย ประจำปีการศึกษา 2556 ที่จัดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีผู้เข้าสอบจำนวนทั้งสิ้น 106 คน พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้ ท 5.1 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้ค่าเฉลี่ย 40.41 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) กำหนด คือร้อยละ 50

เห็นได้ว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรม ปีการศึกษา 2556 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ทั้งคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557) กล่าวได้ว่า ความคาดหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่บรรลุผล จึงเป็นสาเหตุที่ต้องพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยดีขึ้น

ปัจจุบันปัญหาการสอนวรรณคดีเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษากันมากดังจะเห็นได้จากงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ทดลองจัดการเรียนรู้วรรณคดีในระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวทางหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจวรรณคดี จนทำให้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีได้นั้นก็คือการทำให้อ่านมีใจที่จะรับรู้ความรู้สึกต่างๆจากการอ่านวรรณคดี ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader Response Theory) มาจากความคิดของ Rosenblatt ซึ่งได้พิมพ์หนังสือชื่อ *Literature as Exploration* ในปี ค.ศ. 1938 หนังสือดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในวงกว้างโดยผู้สอนวรรณคดี นักวรรณคดี และนักวิจัยในต่างประเทศต่างอ้างอิงและได้นำทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ในการสอนวรรณคดีและงานวิจัยต่างๆอย่างแพร่หลาย Rosenblatt (1995, อ้างถึงในพรทิพย์ ศิริสมบุญเวช, 2547: 36) กล่าวว่าสิ่งแรกๆที่ผู้สอนวรรณคดีทุกคนควรยอมรับ คือ ธรรมชาติของวิชาวรรณคดี จะต้องเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิต ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการอ่านวรรณคดี คือ ผู้อ่านจะนำประสบการณ์ชีวิตของตนเองมาเชื่อมโยงกับเรื่องราวในวรรณคดี Rosenblatt ได้ศึกษากระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างตัวบทกับผู้อ่านและยืนยันว่าประสบการณ์ส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการเข้าใจประสบการณ์ในวรรณคดี แล้วเรียกร้องให้มีการสำรวจการตอบสนองที่ผู้อ่านมีต่อวรรณคดี โดยเน้นว่าผู้สอนวรรณคดีควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้สึกต่อศิลปะการใช้ถ้อยคำ และแนะนำแนวทางให้ผู้อ่านได้สัมผัสสมรรถกทางวรรณศิลป์ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เนื้อเรื่องวรรณคดีจึงดำรงอยู่ในกระบวนการระหว่างผู้อ่านกับตัวบท ทั้งตัวบทและผู้อ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสร้างความหมายจากวรรณคดีนอกจากนี้ Pugh และ Church ได้นำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านไปใช้ในการสอนวรรณคดีโดยมีขั้นตอนในการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้อ่านเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้อ่านกับวรรณคดีที่เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหาคำตอบด้วยตัวเองอย่างอิสระ ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีนี้สามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจในการเรียนวรรณคดี ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีอิสระในการคิดและความรู้สึกของตนเองจากการอ่านวรรณคดี ส่งเสริมให้ผู้อ่านค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากการที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน (Church, 1997; Pugh, 1988)

อนึ่ง ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านได้รับการพัฒนาให้เป็นรูปแบบการสอนโดย พรทิพย์ ศิริสมบุญรณ เวช (2547: 154) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองของวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จากการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการคิดไตร่ตรองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า หลักการสำคัญของการสอนตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่าน เน้นด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนและมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น มีการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับวรรณคดี จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านวรรณคดีและสร้างความเข้าใจตามศักยภาพของตน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านจึงสอดคล้องและเหมาะสมแก่การนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนวรรณคดีไทยเป็นอย่างดี

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้คัดเลือกวรรณคดีให้นักเรียนเรียนจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก นิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร พระบรมราโชวาทบทพากย์เอราวัณและอิศรญาณภษิต โดยในภาคเรียน ที่ 1 นั้น หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำหนดให้นักเรียนเรียนจำนวน 3 เรื่อง คือ บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรและบทพากย์เอราวัณ ซึ่งวรรณคดีทั้งสามเรื่องนี้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงน่าจะเหมาะกับการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีแนวคิดให้ผู้อ่านเทียบเหตุการณ์ในเรื่องกับประสบการณ์ของตนเองได้พร้อมถึงเป็นเรื่องที่มีสถานการณ์ขัดแย้ง และตอนที่ถัดมาเรียนก็มีความสับสนกระชับ ซึ่งสอดคล้องกับที่พรทิพย์ ศิริสมบุญรณ เวช (2547: 105, 189) ได้เสนอแนะในการเลือกเรื่องที่จะมาสอนว่า เนื้อหาที่จะนำมาเป็นบทเรียนควรมีเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งหรือมีพฤติกรรมของตัวละครที่สามารถกำหนดเป็นประเด็นให้ผู้เรียนนำไปคิดพิจารณา และผู้สอนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแบ่งเป็นตอนๆให้เหมาะกับเวลาเรียน นอกจากนี้เนื้อหาต้องมีขนาดสั้นเพื่อให้สะดวกในการเรียนการสอน ดังนั้นวรรณคดีทั้ง 3 เรื่องนี้จึงเหมาะสมสำหรับนำมาจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านด้วยอีกประการหนึ่ง

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านของพรทิพย์ ศิริสมบุญรณ เวช มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนางสาวถาวร(ราษฎร์บำรุง) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยและเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 108 คน โดยการจัดห้องเรียนเป็นแบบคละความสามารถและมีความรู้พื้นฐานวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) อำเภอกะทู้มูมแบน จังหวัดสมุทรสาคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่าน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทย
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองคือ วรรณคดีไทยจากหนังสือแบบเรียนวรรณคดีวิจักษ์ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 3 เรื่อง คือ บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร และบทพากย์เอราวัณ โดยอิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองผู้วิจัยทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยกำหนดระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Designs) ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองกลุ่มเดียว มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง(The One – Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้(มาเรียนนิลพันธุ์, 2555: 144)

T ₁	X	T ₂
----------------	---	----------------

T₁ คือ การทดสอบก่อนเรียน

X คือ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

T₂ คือ การทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน รวมทั้งสิ้น 3 แผนๆละ 3 ชั่วโมง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน 2) ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ 3)ขั้นเรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์ 4) ขั้นให้และรับข้อมูลป้อนกลับ 5) ขั้นทบทวนและเขียนบันทึกตอบสนอง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนวรรณคดีไทยมี 2 ตอน มีคะแนนรวม 45 คะแนน โดยตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนนตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 3 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทยตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างห้องเรียนอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1จำนวน 38 คน ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนหลังการเรียน

3. ทดลองการสอนตามแผนการจัดการการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่สร้างขึ้น จำนวน 3 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาสอนทั้งหมด 9 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557โดยผู้วิจัย เป็นผู้สอนเอง

4. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) เรื่องการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน

5. นำแบบสอบถามความคิดเห็น ไปสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง
6. ตรวจสอบให้คะแนนการทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทย
7. นำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัดใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence)
2. นำข้อสอบปรนัยมาหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกโดยวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 182)
3. นำข้อสอบอัตนัยมาหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกโดยวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 183)
4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)
5. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยระดับความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ในการเรียนวรรณคดีไทยสำหรับนักเรียน กล่าวคือ มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้จัดการเรียนรู้วรรณคดี โดยมีหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) หลักการด้านการสร้างความเข้าใจจากประสบการณ์ คือผู้เรียนสร้างความเข้าใจในการอ่านวรรณคดีจากประสบการณ์เดิมของตน 2) หลักการด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการเข้าใจวรรณคดีแตกต่างกันตามประสบการณ์

เดิมของแต่ละคน 3) หลักการด้านการมีปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นของตนกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองและการตอบสนองต่อวรรณคดีและ 4) หลักการด้านการทบทวนและการคิดไตร่ตรอง คือผู้เรียนแต่ละคนควรทบทวนและคิดไตร่ตรองประสบการณ์จากการอ่านวรรณคดีและข้อมูลป้อนกลับโดยการเขียนบันทึกการเรียนรู้แล้วจับคู่แลกเปลี่ยนกันอ่าน (พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช, 2547: 143)

จากหลักการของรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าว มุ่งเน้นการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงกับวรรณคดี โดยเน้นการอ่านวรรณคดีอย่างละเอียดและตีความวรรณคดีตามประสบการณ์ของผู้เรียนเอง ตรงจุดนี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนแต่ละคนมีการตอบสนองต่อวรรณคดี ซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านจะให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และยอมรับการตอบสนองต่อวรรณคดีของผู้เรียนโดยปราศจากอคติ ทำให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจวรรณคดีตามศักยภาพของตน โดยใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

นอกจากนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านยังเน้นการจัดสภาพการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในชั้นเรียน เช่น การสนทนา การอภิปรายในกลุ่มย่อย การตั้งคำถามในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี เปรียบเทียบประเด็นการตอบสนองวรรณคดีของตนเองกับผู้อื่น และเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับในบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนได้จับคู่แลกเปลี่ยนกันอ่านบันทึกการเรียนรู้ ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับในบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนประเด็นการตอบสนองเพื่อพัฒนาความเข้าใจและการตอบสนองวรรณคดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช (2547: 180) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ตามวงศ์ (2550: 99-100) ที่พบว่าความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและเจตคติต่อวรรณกรรมล้านนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่สูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อจำแนกรายด้านนักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดต่อการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านเนื้อหาและด้านระยะเวลาอยู่ในระดับมากรองลงมาตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์จากการอ่านวรรณคดีโดยการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจวรรณคดีตามศักยภาพของตนเอง กล่าวคือ รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสามารถเสริมสร้างให้เกิดความสามารถในการตอบสนองต่อวรรณคดี เพราะผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อวรรณคดีโดยอิสระในบรรยากาศการเรียนการสอนที่ปราศจากอคติ อบอุ่นและเป็นมิตร การได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและ

เพื่อนร่วมชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนกันอ่านบันทึกการเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อวรรณคดีได้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะได้รับมุมมองทางความคิด และความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อวรรณคดีเรื่องเดียวกันอย่างหลากหลาย นอกจากนี้รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ยังเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิด ตีความ และทำความเข้าใจวรรณคดีตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดของ Livdahl (1991) ที่ว่าการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการตอบสนองต่อวรรณคดี ผู้สอนต้องยอมรับศักยภาพของผู้เรียนและมีความสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Hancock (1991) ที่พบว่าผู้เรียนมีการตอบสนองต่อเนื้อเรื่องแตกต่างกัน แสดงว่าการตอบสนองมีความเป็นธรรมชาติเฉพาะบุคคลและสอดคล้องกับแนวคิดของ Probst (1984: 33-35, 1987 อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริสมบุญณเวช, 2547: 41) ที่กล่าวว่าบรรยากาศในชั้นเรียนควรมีลักษณะของการร่วมมือมากกว่าการแข่งขันในการอภิปรายไม่ควรมีการตัดสินว่าใครถูกหรือผิด แพ้หรือชนะ แต่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ชัดเจนและพัฒนาความคิดของตน การอภิปรายในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือการอภิปรายระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ควรเป็นบรรยากาศของการยอมรับความคิด และเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน

สำหรับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ คือ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจในการอ่านวรรณคดีจากประสบการณ์เดิมของตน ทำให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นของตนกับผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีและทำให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น แสดงการตอบสนองต่อวรรณคดีโดยปราศจากอคติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย โดยให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการแสดงความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของตนที่มีต่อวรรณคดี ผู้สอนสนใจพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลมากกว่าการเปรียบเทียบกับศักยภาพของผู้เรียนคนอื่น มีการจัดสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์จากการอ่านวรรณคดีโดยการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอ่านวรรณคดีโดยการให้และรับข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ซึ่งกันและกันในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rosenblatt ผลการวิจัยของ Pugh และ Church (Church, 1997; Pugh, 1988; Rosenblatt, 1995) ที่พบว่า ทฤษฎีการตอบสนองต่อผู้อ่านสามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจในการเรียนวรรณคดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและความรู้สึกของตนเองจากการอ่านวรรณคดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากการที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรนภา ประสิงห์ (2553: 75) ที่พบว่า ความสามารถในการอ่านวรรณคดีร้อยกรองเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเจตคติของผู้เรียนดีขึ้นหลังจากได้รับการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ด้านต่อมาคือด้านเนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นต่อด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองต่อผู้อ่านว่ามีความเหมาะสม ชัดเจนไม่สับสน สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อาจเป็นเพราะวรรณคดีทั้งสามเรื่องคือ บทละครพูด เรื่อง เห็น

แก่ลูก นิตานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรและบทพากย์เอราวัณ เป็นวรรณคดีที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงเหมาะกับการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่านที่มีแนวคิดให้ผู้อ่านนำประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงกับวรรณคดี อีกทั้งตอนที่ติดตามเรียนก็มีความสั้นกระชับ รวมถึงเป็นเรื่องที่มีสถานการณ์ขัดแย้งซึ่งสอดคล้องกับที่พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช (2547: 105, 189) ได้เสนอแนะในการเลือกเรื่องที่จะมาสอนว่า เนื้อหาที่จะนำมาเป็นบทเรียนควรมีเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งหรือมีพฤติกรรมของตัวละครที่สามารถกำหนดเป็นประเด็นให้ผู้เรียนนำไปคิดพิจารณา และผู้สอนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแบ่งเป็นตอนๆ ให้เหมาะกับเวลาเรียน นอกจากนี้เนื้อหาต้องมีขนาดสั้นเพื่อให้สะดวกในการเรียนการสอน ดังนั้นวรรณคดีทั้ง 3 เรื่องนี้จึงเหมาะสมสำหรับนำมาจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ด้านสุดท้ายคือด้านระยะเวลา นักเรียนมีความคิดเห็นต่อด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนกับวรรณคดี มีอิสระในการแสดงความรู้สึกความคิดเห็น เน้นกระบวนการคิดอย่างหลากหลาย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นที่ 3 เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ ขั้นที่ 4 ให้และรับข้อมูลป้อนกลับ และขั้นที่ 5 ทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง สอดคล้องกับผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองต่อผู้อ่านของพรทิพย์ ศิริสมบุญเวช (2547: 153) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอนอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้เรียนส่วนใหญ่อ่านเนื้อเรื่องวรรณคดีมาก่อนล่วงหน้าตามการมอบหมายของผู้สอนและสามารถอภิปรายและนำเสนอผลการอภิปรายได้ภายในเวลาที่กำหนด

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าว เป็นเหตุผลสำคัญที่สนับสนุนว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อสังเกตจากประสบการณ์ตรงที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. วรรณคดีที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ควรเป็นวรรณคดีที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ความขัดแย้ง มีพฤติกรรมของตัวละครที่สามารถกำหนดเป็นประเด็นให้ผู้เรียนนำไปคิดพิจารณา และเป็นวรรณคดีที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ครูควรเน้นให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องวรรณคดีมาก่อนล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายและนำเสนอผลการอภิปรายได้ภายในเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ที่มีต่อความสามารถด้านการคิดลักษณะอื่นๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านกับการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สาระการอ่าน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กานต์ธิดาแก้วกาม. (2557). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับ วิธีสอนแบบปกติ.” **วารสารวิชาการ**

Veridain E-journal ปีที่ 7, ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม): 43.

ชลธิรา กลัดอยู่. (2517). **คำบรรยายวิชาภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

ชัตสุนีย์ สินธุสิงห์. (2532). **วรรณคดีที่ศนา**. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

เนตรนภา ประสิงห์. (2553). “ผลการเรียนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีความเข้าใจในการอ่านวรรณคดี

ร้อยกรองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์สำนักงานเขตหนองจอก

กรุงเทพมหานคร.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2524). **วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยม**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

(2535). **วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ปาริชาติ ตามวงศ์. (2550). “ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อ

ความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจและเจตคติต่อวรรณกรรมล้านนาของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.

พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช. (2547). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนอง

ของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและ

การคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ**

การสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรนครปฐม.

แมนมาศ ขวลิต. (2537). “งานเขียนเก่าๆ ของไทยไฉนเด็กวัยรุ่นทำเมิน.” **สกุลไทย**. กรุงเทพฯ:

บริษัทอักษรโสภณ.

ยุรฉัตร บุญสนิท. (2544). “ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา.” **ภาษาและหนังสือ** 32,

3(เมษายน): 56-60.

- รื่นฤทัย สัจพันธ์. (2523). **สี่สรรพวรรณศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.
- วิภา กงกะนันทน์. (2533). **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิราวรรณ โฆษิตสุดต. (2557). “การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2557 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” **วารสารวิชาการ Veridain E-journal**ปีที่ 7, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 962.
- ศรวิไล ดอกจันทร์. (2529). **การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2557). **ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบ O-NET ม.3 จำแนกรายมาตรฐานการเรียนรู้ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2556**. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th>
- สมาคมครูภาษาไทย. (2544). "พระบรมราโชวาท." **สารภาษาไทย 1**, 1 กรกฎาคม-กันยายน.
- สิทธา พิณีจกวดล. (2515). **วิธีสอนวรรณคดี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจรีต เพียรชอบ. (2540). **การพัฒนาการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุจรีต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์. (2522). **วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาต่างประเทศ

- Church, G.W. (1997). **The significant of Louise Rosenblatt on the field of teaching literature Inquiry**. Accessed April 8, 2013. Available from <http://www.br.cc.va.us/vcca/illchur.html>
- Hancock, M.R. (1991). **A case study investigation of the process and content of Sixthgrade literature response journal**. Dissertation Abstracts. Accessed April 8, 2013. Available from <http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>
- Livdahl, B.S. (1991). **A response – centered approach in secondary language art classroom: The teacherperspective**. Dissertation Abstracts. Accessed April 8, 2013. Available from <http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>
- Pugh, S.L. (1988). **Teaching children to appreciate literature**. ERIC Digests. Accessed April 8, 2013. Available from <http://www.ed.gov/databases/ERIC-Digests/ed292108.html>